

**Renata Krukowska, Agnieszka
Kula, Ewa Skowronek, Andrzej
Tucki**

**Znaczenie Muzeum Jana
Kochanowskiego w Czarnolesie w
rozwoju ruchu turystyki kulturowej
Mazowsza**

Ekonomiczne Problemy Usług nr 84, 619-631

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

RENATA KRUKOWSKA

AGNIESZKA KULA

EWA SKOWRONEK

ANDRZEJ TUCKI

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

**ZNACZENIE MUZEUM JANA KOCHANOWSKIEGO
W CZARNOLESIE W ROZWOJU RUCHU TURYSTYKI
KULTUROWEJ MAZOWSZA**

Wprowadzenie

Kultura i turystyka są ze sobą powiązane od początków istnienia człowieka oraz jego wędrówki po świecie¹. Według UNWTO kultura jest „siłą napędową turystyki”. Turystyka i kultura mogą funkcjonować oddzielnie, jednak razem są w stanie stworzyć atrakcyjną i wartościową ofertę spędzenia czasu wolnego. Turystyka kulturowa jest jednym z trendów turystycznych XXI wieku. Podejmują ją turyści dociekliwi, którzy przygotowują się do podróży oraz lubią podążać nowymi szlakami, aby poznawać dziedzictwo kulturowe, które jest całością dorobku kulturowego. Jednym z kluczowych elementów dziedzictwa kulturowego są zabytki, w tym zabytki ruchome, które dla lepszego poznania i obcowania z nimi udostępniane są głównie w różnego rodzaju placówkach muzealnych². Muzea pełnią ważną rolę w poznawaniu danego regionu, jego

¹ K. Buczkowska, *Turystyka kulturowa. Przewodnik metodyczny*, Wyd. AWF, Poznań 2008, s. 10.

² *Tamże*, s. 5.

znaczenia oraz historii. Szczególną uwagę należy zwrócić na muzea położone na obszarach wiejskich, bardzo często oddalonych od głównych ośrodków czy centrów krajoznawczych³.

Według T. Lijewskiego i in.⁴ muzea jako obiekty materialne zaliczane są do grupy walorów krajoznawczych antropogenicznych, zwanych też kulturowymi. Mogą one być również składnikiem produktu turystycznego. Jak podają A. Stasiak i B. Włodarczyk⁵ w produkcie turystycznym mieści się wiele różnorodnych kategorii towarów oferowanych turystom, tj.: usługi, rzeczy, wydarzenia, obiekty (w tym muzea) oraz imprezy. Możliwość zwiedzania w placówce muzealnej jest ofertą dla konsumenta i dostrzegalnym materialnym produktem turystycznym.

Występowanie muzeów w regionie podnosi jego atrakcyjność turystyczną i wpływa bezpośrednio na liczbę odwiedzających⁶. Jak pokazuje przedstawiony poniżej przykład, wielkość ruchu turystyki kulturowej związanego z odwiedzaniem muzeów może mieć znaczący udział w strukturze ruchu turystycznego regionu lub miejscowości. Z punktu widzenia ekonomiki turystyki ruch turystyczny jest jednym z powszechnie stosowanych mierników efektywnego popytu turystycznego⁷.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie roli, jaką spełnia jednostka muzealna w rozwoju ruchu turystycznego w regionie, na przykładzie Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie. Szczegółowa analiza obejmuje charakterystykę ruchu turystycznego – jego wielkości, struktury i sezonowości w latach 2006–2010. Opracowano ją na podstawie materiałów źródłowych (faktur, zapisów, rocznych i miesięcznych zestawień) udostępnionych przez muzeum. Dane przedstawiono na tle wartości dla powiatu i województwa mazowieckiego.

³ M. Rodacka, *Ruch turystyczny w muzeach biograficznych w Polsce i ich znajomość wśród społeczeństwa*, „Turyzm” 2002, nr 12/1, s. 52.

⁴ T. Lijewski, B. Mikułowski, J. Wyrzykowski, *Geografia turystyki Polski*, PWE, Warszawa 2002, s. 111.

⁵ A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny – miejsce*, „Turyzm” 2003, nr 13/1, s. 56.

⁶ I. Janowski, *Muzeum jako produkt turystyczny i obiekt dydaktyczny*, w: *Kultura i turystyka razem, czy oddzielnie?*, red. A. Stasiak, WSTiH w Łodzi, Łódź 2007, s. 135–136.

⁷ D. Milewski, *Popyt turystyczny*, w: *Ekonomika turystyki*, red. A. Panasiuk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 97.

1. Muzeum jako czynnik rozwoju ruchu turystyki kulturowej

Według ustawy o muzeach⁸ instytucja ta jest „(...) jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów”.

Muzeum to także kategoria walorów turystycznych kojarzona powszechnie z życiem, pracą i działalnością człowieka; fragment dziedzictwa kulturowego charakterystyczny dla danego miejsca, regionu, kraju. Gromadzone zbiory prezentują stan wiedzy na temat przeszłości i dziedzictwa kraju oraz jego mieszkańców. Muzea dają możliwość rozwoju turystyki kulturowej. Jej pojęcie jest wieloznaczne i różnie rozumiane w kręgach teoretyków⁹. Jest to przede wszystkim odwiedzanie miejsc o dużych wartościach turystycznych i historycznych, składających się na dziedzictwo kulturowe człowieka, jak również zwiedzanie zabytków architektonicznych, wykopalisk archeologicznych, miejsc związanych ze sławnymi ludźmi, wystaw artystycznych, galerii sztuki¹⁰.

Turystyka kulturowa jest trwałym segmentem usług turystycznych. Głównym celem i motywem podjęcia turystyki kulturowej jest poznawanie dziedzictwa kulturowo-duchowego i materialnego ludzkości. Wyróżnia się następujące rodzaje turystyki kulturowej¹¹:

- klasyczne podróże kulturowe, tzw. turystyka kultury wysokiej (m.in.: turystyka dziedzictwa kulturowego, muzealna, literacka);
- turystykę edukacyjną (m.in.: podróże edukacyjne, tematyczne, językowe, seminaryjne);

⁸ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (DzU z 1997 r. nr 5, poz. 24 z późn. zmianami).

⁹ A. Mikos von Rohrscheidt, *Turystyka kulturowa. Fenomen. Potencjał. Perspektywy*. Wyd. KulTour, Poznań 2010, s. 26–47; W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2010, s. 65–72.

¹⁰ M. Marczak, *Rodzaje turystyki*, w: *Podstawy turystyki*, red. A. Szwichenberg, Politechnika Koszalińska, Koszalin 2000, s. 47.

¹¹ A. Mikos von Rohrscheidt, *Turystyka kulturowa...*, s. 68.

- powszechną turystykę kulturową (m.in.: turystyka miejska, kulturowa turystyka obszarów wiejskich, regionalna).

Turystyką kulturową można określić wyprawy o charakterze turystycznym, w których spotkanie uczestników podróży z obiektami, wydarzeniami i innymi walorami kultury, albo powiększenie ich wiedzy o organizowanym przez człowieka świecie, jest zasadniczą częścią programu podróży lub stanowi rozstrzygający argument dla indywidualnej decyzji o jej podjęciu lub wzięciu w niej udziału. W jej ramach wyróżniona została turystyka muzealna, określana jako przedsięwzięcie o charakterze turystycznym, w której głównym motywem podjęcia podróży oraz celem jest wizyta w jednym lub kilku obiektach muzealnych. Turystyka muzealna znajduje się obecnie w okresie największych przemian oraz posiada dobre perspektywy rozwoju¹². Odnosi się ona do turystyki, gdzie muzeum jest głównym motywem podjętej podróży.

Oprócz turystyki muzealnej można wyróżnić kolejną formę turystyki kulturowej – turystykę literacką. W encyklopedycznej definicji R. Butler¹³ podaje, że celem realizacji tej formy turystyki jest „(...) docieranie do konkretnych miejsc związanych w różny sposób z literaturą, która polega na zwiedzaniu dawnych i obecnych domów pisarzy i poetów (żyjących i zmarłych), prawdziwych i wymyślonych miejsc opisywanych w literaturze oraz miejsc nawiązujących do postaci i wydarzeń literackich”. A. Mikos von Rohrscheidt¹⁴ definiuje turystykę literacką jako „podróż o charakterze turystycznym, w której tematem wiodącym jest osoba i dzieło twórcy literatury lub kilku twórców, zaś odwiedzane miejsca stanowią do refleksji nad jego (ich) dziełem”.

Według P. Zmyślonego¹⁵ turystyka literacka obejmuje „(...) wszystkie czynności towarzyszące czasowemu, krótkotrwałemu przemieszczaniu się osób do miejsc docelowych związanych z dziełami literackimi i ich twórcami, poza miejscem stałego zamieszkania i pracy oraz pobytowi w tych miejscowościach”. Inną definicję podaje K. Buczkowska¹⁶, której zdaniem turystyka lite-

¹² Tamże, s. 77.

¹³ R. Butler, *Literary tourism*, w: *Encyklopedia of tourism*, red. J. Jafari, Londyn 2000, s. 360.

¹⁴ A. Mikos von Rohrscheidt, *Turystyka kulturowa...*, s. 84.

¹⁵ P. Zmyślony, *Literatura jako podstawa tworzenia produktu turystycznego*, „Problemy Turystyki” 2001, XXIV, nr 1–2, s. 22–23.

¹⁶ K. Buczkowska, *Turystyka kulturowa...*, s. 58.

racka to „(...) forma turystyki kulturowej, której główną motywacją jest docieranie do określonych miejsc związanych w różnorodny sposób z literaturą umożliwiającą szeroki kontakt z kulturą”.

Placówki muzealne cieszą się dużym zainteresowaniem wśród różnych turystów. W Polsce często odwiedzane są muzea literackie, które gromadzą spuściznę, pamiątki i dokumenty związane z polskimi literatami. Dzięki dostępnym zbiorom pełnią funkcje nie tylko poznawcze, ale również naukowe, wychowawcze i dydaktyczne.

2. Działalność Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

Jan Kochanowski urodził się 22.06.1530 roku w Sycynie niedaleko Radomia. W 1559 roku otrzymał w spadku Czarnolas, gdzie zamieszkał na stałe. Tutaj powstała znacząca część dorobku literackiego poety, przekład *Psalterza Dawidów*, *Treny*, *Fraszki*, *Pieśń Świętojańska o sobótce*, *Odprawa posłów greckich*. Jan Kochanowski zmarł w 1584 roku w Lublinie. Został pochowany w kościele Podwyższenia Krzyża Świętego w Zwoleniu, gdzie mieszczą się groby rodziny Kochanowskich.

Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie zostało otwarte 16 września 1961 roku, jako muzeum literackie i biograficzne – Oddział Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu¹⁷. Pierwsza ekspozycja w dworcu urządzona została przez kustoszy Muzeum Świętokrzyskiego w Kielcach. Na wystawie pokazane zostały fotografie, portrety, starodruki, rzeźby, mapy, tkaniny oraz unikatowe dokumenty obrazujące twórczość Jana Kochanowskiego¹⁸. Z okazji jubileuszu 450. rocznicy urodzin Kochanowskiego oraz 400. rocznicy śmierci opracowano nową ekspozycję, która ostatecznie zajęła sześć sal i funkcjonuje z drobnymi zmianami do dziś¹⁹.

Działalność muzeum ma charakter oświatowy – skoncentrowana jest na udostępnianiu i upowszechnianiu wystaw dla grup zorganizowanych, jak rów-

¹⁷ T. Palacz, *Człek Boże igrzysko. Jan Kochanowski w Radomskim*, Stowarzyszenie Miłośników Poezji Jana Kochanowskiego „Renesans”, Radom 1998, s. 8.

¹⁸ M. i J. Półturzyccy, *Ślady i pamiątki Jana Kochanowskiego*, Stowarzyszenie Oświatowe Sycyna 2003, s. 46.

¹⁹ M. Jaskot, *Obchody 475 rocznicy urodzin Jana Kochanowskiego*, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 2006, nr 41, s. 3–4.

niez dla osób indywidualnych. Oprócz prezentacji ekspozycji organizowane są tu imprezy kulturalne, wśród których można wymienić: odczyty, wieczorki poetyckie z udziałem poetów, malarzy, pisarzy, koncerty muzyki kameralnej. Prowadzone są liczne konkursy literackie i plastyczne, które cieszą się dużym zainteresowaniem. Co roku w ramach Czarnoleskich Dni Kultury odbywają się seminaria naukowe, w których biorą udział znani uczeni oraz młodzież akademicka. Tradycyjnie w trzeciej dekadzie czerwca odbywają się imprezy na cześć Kochanowskiego – tzw. Czarnoleskie Spotkania Sobótkowe. Od 1992 roku podczas uroczystości sobótkowych rozstrzygany jest Ogólnopolski Konkurs Poetycki *O dzban Czarnoleskiego miodu*²⁰.

W Czarnoleskim Ośrodku Dokumentacyjnym gromadzi się dzieła poety, tłumaczenia na języki obce oraz prace naukowe o Janie Kochanowskim na temat jego życia i twórczości. Dzięki tej działalności w Czarnolesie będzie mógł powstać ośrodek badawczy zajmujący się twórczością i życiem Kochanowskiego.

Zorganizowano również czytelnię oraz salę audiowizualną. Odwiedzający muzeum mogą dotrzeć do licznych pism, wydawnictw, literatury poświęconej poecie. Sala audiowizualna posiada bogaty dostęp do obrazów, rysunków, filmów, płyt, zapisków filmowych, nagrań taśmowych ważnych uroczystości, konferencji, spotkań.

W roku 2010 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, który zakłada poprawę oferty kulturalnej i wzrost dostępności do kultury dla podniesienia atrakcyjności regionu, podpisana została umowa na realizację projektu dla Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie pod nazwą: *Jan Kochanowski – inspiracją kulturową Mazowsza*. Poprawa jakości oraz atrakcyjności oferty kulturalnej jest szansą dla rozwoju turystyki kulturowej i regionu. Projekt na charakter wielokierunkowy – zakłada między innymi modernizację i rewaloryzację zespołu parkowego, modernizację starych i budowę nowych obiektów (kordegardy i amfiteatru) oraz wprowadzenie nowoczesnych technologii muzealnych.

²⁰ M. i J. Półturzyccy, *op. cit.*, s. 60–89.

3. Znaczenie Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie dla ruchu turystycznego w regionie

Muzeum Jana Kochanowskiego położone jest w województwie mazowieckim. Jak wynika z danych statystycznych GUS w 2010 roku było to najchętniej odwiedzane przez turystów województwo w Polsce (liczba korzystających z noclegów wynosiła 3,2 mln²¹).

Natężenie i rozkład przestrzenny ruchu turystycznego na Mazowszu są nierównomierne. Ponad 74% osób korzystających z noclegów wybiera Warszawę, która jest głównym ośrodkiem rozrządowym turystyki w regionie. Na tym tle powiat zwoleński, w którym znajduje się omawiane muzeum, wypada bardzo słabo i z liczbą 120 osób korzystających z noclegów zajmuje przedostatnie miejsce w województwie (zaledwie 0,004%)²².

Dane te nie odzwierciedlają jednak rzeczywistej liczby odwiedzających powiat. Można ją oszacować na podstawie statystyk dotyczących liczby osób odwiedzających muzea tego obszaru. Uzyskane wartości pozwolą wskazać znaczenie Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie dla wielkości ruchu turystycznego na omawianym obszarze.

Powiat zwoleński z liczbą 32089 odwiedzających znajduje się na 9. miejscu wśród 42 powiatów województwa mazowieckiego. Ranking ten wygląda identycznie, jeśli pod uwagę weźmie się tylko dane dla Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie – 27474 odwiedzających (tabela 1). Świadczy to o dużej popularności tej placówki wśród odwiedzających oraz o jej znaczącym wpływie na skalę ruchu turystycznego w regionie, co pozwala jej konkurować z placówkami znajdującymi się w trzech dużych miastach Mazowsza: Warszawie, Radomiu i Płocku (tabela 1).

²¹ Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, 9.01.2012.

²² *Tamże.*

Tabela 1

Powiaty o największej liczbie zwiedzających muzea w województwie mazowieckim w 2010 roku

L.p.	Jednostka administracyjna	Liczba muzeów	Liczba zwiedzających
MAZOWIECKIE		115	4 685 546
1	Warszawa	61	3 886 571
2	Powiat sochaczewski	4	294 246
3	Powiat sierpecki	1	67 256
4	Radom	4	65 677
5	Płock	2	52 348
6	Powiat sokołowski	1	49 615
7	Powiat ciechanowski	3	39 697
8	Powiat warszawski zachodni	2	38 048
9	Powiat zwoleński (w tym Muzeum Kochanowskiego)	2 (1)	32 089 27 474
10	Powiat węgrowski	2	24 672

Źródło: opracowano na podstawie danych uzyskanych z Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl, 4.11.2011.

Wysokość frekwencji rocznej w muzeum w Czarnolesie nie dorównuje liczbie zwiedzających w najbardziej popularnych muzeach w Polsce, ale jak na obszar wiejski jest znacząca. Opierając się na danych z lat 2006–2010, można zauważyć, że liczba odwiedzających omawiane muzeum utrzymuje się na poziomie około 30 tys. (tabela 2, rysunek 1).

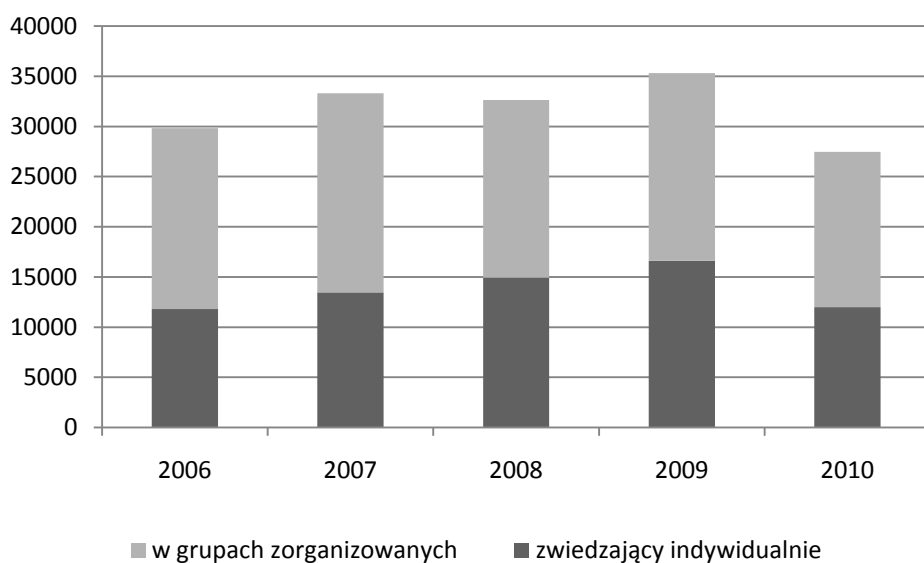
W analizowanym okresie najwięcej turystów (35316 osób) przyjechało zwiedzić muzeum w roku 2009, natomiast najmniej w roku 2010 – zaledwie 27474 osoby (spadek o ponad 20%). W latach 2007–2009 liczba turystów nie spadała poniżej 32 tys. osób odwiedzających (tabela 2, rysunek 1) i dopiero rok 2010 przyniósł znaczne obniżenie frekwencji. Szacuje się, że w roku 2011 liczba ta jednak wzrośnie z uwagi na fakt 50-lecia istnienia muzeum.

Tabela 2

Wielkość i struktura ruchu turystycznego w Muzeum Jana Kochanowskiego
w Czarnolesie

Rok	Łącznie	w tym:			
		zwiedzający indywidualnie	%	w grupach zorganizowanych	%
2006	29840	11811	39,6	18029	60,4
2007	33303	13466	40,4	19837	59,6
2008	32631	14927	45,7	17704	54,3
2009	35316	16604	47,0	18712	53,0
2010	27474	12009	43,7	15465	56,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych muzeum, 2011 r.

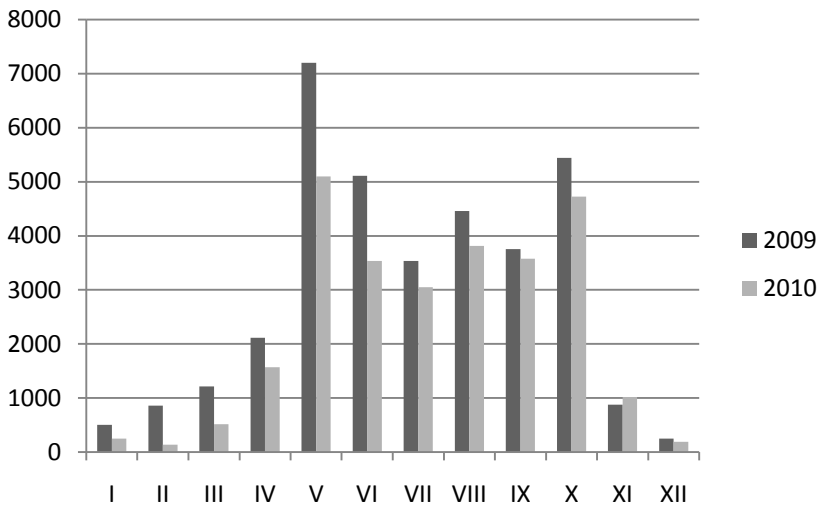
Rys. 1. Struktura odwiedzających Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych muzeum, 2011 r.

Biorąc pod uwagę formę organizacji przyjazdu, można zauważyć, że proporcje dotyczące udziału w ogólnej liczbie zwiedzających osób indywidualnych

i grup zorganizowanych utrzymują się na mniej więcej stałym poziomie – odpowiednio około 45% i 55%. W ciągu pięciu analizowanych lat placówkę muzealną odwiedziło łącznie ponad 68 tys. turystów indywidualnych, w tym 37413 osób dorosłych oraz 31404 młodzieży szkolnej (tabela 2). Najwięcej osób odwiedzających muzeum indywidualnie zanotowano w roku 2009, co stanowiło 37% ogółu zwiedzających. W latach 2006 i 2007 grupy zorganizowane stanowiły około 60% zwiedzających. W kolejnych latach wartość ta uległa zmniejszeniu (tabela 2, rysunek 1).

Analiza sezonowości ruchu turystycznego w Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie wskazuje, że miesiącami, w których liczba turystów jest największa, są maj i październik, niezależnie od roku (rysunek 2). Jest to uwarunkowane frekwencją grup szkolnych, które najczęściej odwiedzają placówkę na początku i końcu roku szkolnego. Rekordową liczbę zwiedzających zanotowano w maju 2009 roku – 7199 osób (rysunek 2).

Rys. 2. Zestawienie miesięczne ogólnej liczby przyjazdów w latach 2009–2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych muzeum, 2011 r.

Równie wysoki poziom odwiedzających muzeum obserwuje się w czerwcu, kiedy organizowane są uroczystości i festyny poświęcone poecie. W okresie

wakacyjnym (lipiec, sierpień) notuje się mniejsze zainteresowanie obiektem wśród turystów. Jednak liczba przyjazdów nie spada poniżej 3 tys. miesięcznie. Okres zimowy, czyli miesiące od listopada do marca, to czas bardzo niskiej frekwencji. Liczba turystów nie przekracza 1 tys. zwiedzających i dopiero w kwietniu zaczyna powoli wzrastać (rysunek 2). Porównując frekwencję z lat 2009–2010, można zauważyć, że rok 2009 dominował w ogólnej liczbie przyjazdów w każdym z miesięcy.

Tabela 3

Zasięg geograficzny przyjazdu grup zorganizowanych do Muzeum
Jana Kochanowskiego w Czarnolesie w latach 2007–2009

Województwo	2007		2008		2009	
	ogółem	%	ogółem	%	ogółem	%
dolnośląskie	241	5,5	146	2,2	28	0,4
kujawsko-pomorskie	95	2,2	80	1,2	102	1,3
lubelskie	1145	25,9	1996	30,1	1708	21,8
lubuskie	47	1,1	0	0,0	90	1,2
łódzkie	522	11,8	676	10,2	672	8,6
małopolskie	170	3,8	465	7,0	377	4,8
mazowieckie	866	19,6	1419	21,4	2417	30,9
opolskie	0	0,0	36	0,5	45	0,6
podkarpackie	135	3,1	206	3,1	218	2,8
podlaskie	0	0,0	76	1,1	46	0,6
pomorskie	176	4,0	399	6,0	278	3,6
śląskie	179	4,1	230	3,5	131	1,7
świętokrzyskie	269	6,1	176	2,7	598	7,6
warmińsko-mazurskie	3	0,1	126	1,9	158	2,0
wielkopolskie	490	11,1	607	9,1	913	11,7
zachodniopomorskie	80	1,8	0	0,0	43	0,5
Łącznie	4418	100,0	6638	100,0	7824	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie udostępnionych przez dyrekcję muzeum faktur z lat 2007–2009, rok 2010.

Zasięg przestrzennego oddziaływania muzeum określono, wykorzystując niepublikowane materiały udostępnione przez dyrekcję. Analizie poddano miejsce zamieszkania turystów oraz liczbę przyjazdów. Na podstawie danych dotyczących grup zorganizowanych z lat 2007–2009 zaobserwowano, że najwięcej turystów grupowych przyjeżdża do Czarnolasu z województw: mazowieckiego,

lubelskiego, łódzkiego oraz wielkopolskiego (tabela 3). Wynika to głównie z dobrej dostępności komunikacyjnej i sąsiedztwa województw (z wyjątkiem wielkopolskiego). W analizowanych latach udział odwiedzających pochodzących z terenów województw lubelskiego i mazowieckiego stanowił łącznie około 50% przyjezdnych (tabela 3).

Najmniejszy udział stanowią przyjazdy z województw: dolnośląskiego, opolskiego, podlaskiego i zachodniopomorskiego. Łącznie liczba grup turystów z tych województw w 2009 roku nie przekroczyła 3%.

Muzeum odwiedzają również turyści zagraniczni, głównie Niemcy i Anglicy, choć brak jest dokładnych danych na ten temat. Liczba oraz zasięg przyjazdów turystów stanowi o wysokiej randze i roli, jaką dla regionu Mazowsza spełnia Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie w aspekcie rozwoju ruchu turystyki kulturowej.

Uwagi końcowe

W ostatnich latach turystyka kulturowa jest chętnie wybieraną formą spędzania czasu wolnego. Coraz częściej realizowana jest ona w obiektach muzealnych, takich jak muzea literackie oraz biograficzne, które gromadzą spuściznę i pamiątki po słynnych poetach, pisarzach. Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie to jedyne w Polsce muzeum literackie i biograficzne poświęcone życiu i twórczości jednego z najwybitniejszych poetów epoki renesansu.

Przedstawione dane dotyczące wielkości ruchu turystycznego potwierdzają opinię o wpływie placówki na atrakcyjność turystyczną miejscowości i regionu Mazowsza. Jest to ważny miernik świadczący o istniejącym popycie w zakresie turystyki kulturowej, który powinien być dostrzegany zarówno przez organizatorów turystyki, jak i lokalne władze samorządowe.

Niekorzystnym zjawiskiem w funkcjonowaniu placówki jest wyraźna sezonowość ruchu turystycznego oraz przewaga grup zorganizowanych (szkolnych). Ważne jest rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty muzeum poprzez stworzenie innowacyjnych produktów, które umożliwią lepsze i bardziej kreatywne przekazywanie informacji, zainteresują większą liczbę turystów oraz wydłużą sezon turystyczny.

Bardzo ważnym dla przyszłości placówki przedsięwzięciem jest projekt *Jan Kochanowski – inspiracją kulturową Mazowsza*, dzięki któremu muzeum będzie miało większe możliwości rozwoju, stanie się bardziej dostępne i przy-

jazne dla zwiedzających. Realizacja projektu poprawi atrakcyjność turystyczną regionu, zatrzymując turystę w Czarnolesie na dłużej. Wykonanie zaplanowanych działań wpłynie pozytywnie na stan środowiska oraz umożliwi ciekawsze zapoznanie się z ofertą kulturalną. Działania zaplanowane w ramach projektu zwiększą wartość infrastruktury muzeum i jej oferty programowej, a przez to zasobów kultury powiatu zwoleńskiego, zmniejszając w ten sposób negatywną polaryzację regionu Mazowsza. Wszystko to wpłynie na zwiększenie ruchu turystycznego, a dzięki temu nastąpi ożywienie gospodarcze regionu.

THE IMPORTANCE OF JAN KOCHANOWSKI MUSEUM FOR THE CULTURAL TOURISM DEVELOPMENT IN MAZOVIA

Summary

The cultural tourism, including museum tourism, is one of the tourism trends in XXI c. Museums have a special importance in exploring the region and learning of it's history.

The article presents analysis of tourist traffic in Jan Kochanowski Museum in Czarnolas in the years 2006-2010. The biggest annual attendance in this museum was in 2009 – over 35 thousands, the smallest one in 2010 – about 27,5 thousand visitors. About 60% of visitors there were organised groups (in 2006 and 2007); in 2009 it decreased till 53%. Analysis of seasonality of tourist traffic shows that the peak seasons at Museum are May and October. Conducted studies showed that most of all groups are residents of Masovian, Lublin, Łódź, and Wielkopolska Voivodeships. The study revealed significant relationship between visitors at museum and it's influence on tourist attractiveness of the village and the region.

Translated by Renata Krukowska